

Централізована система публічних бібліотек
ЦМПБ ім. М.Горького
Організаційно-методичний відділ

Листок - сигнал

серії "Історичні портрети"

В`ячеслав Липинський

(До 125 - річчя з дня народження)

Краматорськ, 2006р.

Складач: Кириленко Т.М., провідний методист
ЦМПБ ім. М.Горького

Відповідальний за випуск: Мельник Л.М., заст.. директора
ЦМПБ ім. М.Горького

До 125-ї річниці від дня народження В'ячеслава Липинського

Президент України Віктор Ющенко з нагоди відзначення 125-ї річниці від дня народження видатного українського громадсько-політичного діяча, вченого, політолога, дипломата В'ячеслава Липинського, та з метою виховання у громадян високої національної свідомості, поваги до минулого Українського народу, своїм Указом постановив:

Кабінету Міністрів України забезпечити:

а) разом із Київською міською державною адміністрацією за участю Національної академії наук України проведення у квітні 2007 року в місті Києві урочистостей до 125-ї річниці від дня народження В. Липинського;

б) разом із Волинською обласною державною адміністрацією за участю Національної академії наук України:

проведення у квітні 2007 року у Волинському державному університеті імені Лесі Українки міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 125-й річниці від дня народження В. Липинського, з подальшим виданням її матеріалів;

вжиття невідкладних заходів з проведення ремонтно - реставраційних робіт пам'ятки історії національного значення - садиби родини Липинських у с. Затурці Локачинського району Волинської області.

Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

вжити заходів щодо належного вшанування пам'яті В. Липинського у місті Києві, інших населених пунктах, пов'язаних з його життям та громадсько-політичною діяльністю;

вивчити питання про присвоєння окремим навчальним та науковим закладам і установам імені В. Липинського, а також відповідного найменування чи перейменування в установленому порядку вулиць та площ у населених пунктах України;

забезпечити проведення у навчальних закладах, закладах культури, військових з'єднаннях і частинах тематичних заходів з метою популяризації політичної, наукової та дипломатичної діяльності В. Липинського.

Державному комітету телебачення та радіомовлення України забезпечити широке висвітлення в засобах масової інформації заходів із вшанування пам'яті В. Липинського, організувати цикли тематичних радіо - та телепередач, присвячених його життю та діяльності.

21 червня 2006 року

В. Липинський – видатний представник українського консерватизму.

«Я хочу, щоб була Україна, щоб був український державний лад на моїй рідній землі, і я знаю, що як не буде України, як не буде Української держави, то я і нащадки мої, не зможемо на своїй землі по – людськи жити »

В.Липинський

Видатний український соціальний мислитель, громадський діяч, автор оригінальних соціологічних концепцій В'ячеслав Липинський народився у 1882р. на Волині в родині польських шляхтичів. Вчився спочатку в Житомирській, а потім у І Київській гімназії. З молодих років бере активну участь у громадсько-політичному житті, стає членом "Громади" (Української студентської організації) й одночасно "Кола" (Польської студентської організації). Після військової служби продовжує навчання в Ягеллонському університеті (Краків), де вивчає агрономію, а пізніше - історію на філософському факультеті. Історію й соціологію продовжував вивчати в Женевському університеті.

Перше дослідження Липинського "Шляхта в Україні" виходить друком 1909р.у Кракові. Відтоді він проймається питаннями осмислення ролі шляхетських верств для долі України. В. Липинський став одним з лідерів прибічників державної незалежності, опонентом федералістів (переважно соціалістичної орієнтації), таких як М.Грушевський, В. Винниченко, С.Петлюра та ін., що групувалися навколо партій Українських національних демократів та Української народної партії. Він очолив групу "Вільна Україна".

Перша світова війна кинула Липинського (як офіцера резерву Російської армії, кавалериста) у болота Східної Пруссії. Розгром армії генерала Самсонова, загострення легеневого

- проаналізувати основні моменти творчості В.К.Липинського] // Віче.-1995.-№ 10.-С.80-90.
- Лупанов О. Планета В'ячеслава Липинського // Голос України.-1992.-17 квіт.-С.8.
- Пеленський Я. В'ячеслав Липинський – засновник державницької школи в українській історіографії // Український історичний журнал.-1992.-№ 2.-С.139-141.
- Потульницький В.А. Політична доктрина В.Липинського // Український історичний журнал.-1992.-№ 9.-С.37-45.
- Смолій В.А., Рячка В.М. В'ячеслав Липинський та його праця «Україна на переломі. 1657-1659» // Український історичний журнал.-1992.-№ 2.-С.141-151.
- Шудря М. Історія державотворення в іменах: [Сто великих українців] // Українська культура.-2000.-№ 4.-С.26.

той час ідеями політичного істеблїшменту, «потойбічність» і «нереалістичність» своїх ідеалів, ідентифікуючи себе із Дон-Кіхотом у політиці.

Ідею незалежності В. Липинський отстоював ще з юнацьких років, виділяючись серед інших представників української політичної думки певною консервативністю і прихильністю до гетьманського періоду в історії України.

Аналізуючи політику Б. Хмельницького, її досягнення та прорахунки, вчений доходить висновку, що Хмельницький прагнув створити незалежну гетьманську державу, але цьому заважали ідеї й хаос в політиці, брак організації і дисципліни.

Отже, В. Липинський на аналізі державного досвіду гетьмансько-козацьких часів і високої етнічної культури хліборобської спільноти будує власну політичну концепцію української державності.

До ювілею Липинського бібліотеки можуть оформити *книжкові виставки, тематичні полиці* «Вшануємо славетних: В`ячеслав Липинський», провести *історичну годину* «В`ячеслав Липинський: життя та вчення», *ескіз до портрету* «Таке довге повернення...», *публіцистичну годину* «Теоретична спадщина В`ячеслава Липинського», «Епістолярна спадщина В`ячеслава Липинського», *історичну дискусію* «Державотворення за Липинським», *філософські діалоги* «В`ячеслав Липинський – творець концепції української політичної нації», «В`ячеслав Липинський ідеолог українського консерватизму» та інші.

При підготовці заходів, присвячених ювілею Липинського, доцільно використати таку літературу:

- В`ячеслав Липинський: Історія України в особах: ХІХ – ХХст.–К.: Україна, 1995.- С.267
- Галушко К. Парадокси консерватизму В`ячеслава Липинського // Київська старовина.-2001.-№3.- травень – червень.-С.119-126
- Горелов М. Класократична Україна В`ячеслава Липинського: [Спроба висвітлити життєвий шлях й

захворювання після переохолодження, врешті переведення до резервної частини у Дубно й потім до Полтави, де він і залишався до початку революції, завершили цю сторінку життя майбутнього вченого. У Полтаві він поринає у політичну діяльність, організовує рух заможних землевласників на підтримку національної незалежності, виступає проти соціалістичного й угодовського, по відношенню до більшовицької Росії, курсу Центральної Ради. Як захисник суверенітету України, прихильник збереження приватної власності на землю, він стає одним із організаторів української демократично – хліборобської партії, що була заснована влітку 1917р. На з`їзді в Лубнах. робить спробу сформувати українську кавалерійську частину, але це не знайшло підтримки у секретаріаті Центральної Ради.

До державної роботи В.Липинського залучив уряд П.Скоропадського (квітень – грудень 1918р.), призначивши його послом у Відень. На цій роботі проявився його непересічний дипломатичний талант, завдяки якому він здобув великий авторитет серед закордонних політичних діячів. Через незгоду з політикою лідерів УНР він невдовзі залишає посаду посла, але через поганий стан здоров`я залишається в Австрії й присвячує увесь свій час науковій роботі. У 1920р. у Відні друкується його історичне дослідження “Україна на переломі. Замітки до історії українського державного будівництва у ХVІІІст.”, де головним предметом аналізу постають проблеми української державності, роль еліт, громадських та військових інститутів в історичному процесі. Досліджуючи історію української держави часів Богдана Хмельницького в книзі “Україна на переломі 1657 – 1659” В. Липинський на відміну від М. Грушевського, Антоновича та інших вчених, розглядає Хмельниччину як процес будівництва української державності, а Богдана Хмельницького вважає найбільшим генієм української політичної думки, своєрідним будівничим української держави.

Аналізуючи політику Б. Хмельницького, її досягнення та прорахунки, вчений доходить висновку, що Хмельницький прагнув створити незалежну гетьманську державу, але цьому заважали ідеї й хаос в політиці, брак організації і дисципліни.

В історії українського народу Липинський вирізняє два періоди під час правління гетьмана Богдана Хмельницького, коли виникла можливість появи спадкоємного гетьманства. Виборне гетьманство для Липинського — це неможлива за своєю сутністю демократична диктатура, це ідея українського Наполеона. Виборність не дасть можливості гетьману бути над класовими і партійними зіткненнями, залишатися незалежним у своїй політиці від групового інтересу.

У практичній політиці Липинський намагався замкнути ідею гетьманства на реальній людині. Такою людиною став Павло Скоропадський — царський генерал, нащадок виборного лівобережного гетьмана Івана Скоропадського. Тим часом людина, з якою Липинський зв'язував свої ідеї національної монархії, мало підходила на роль національного українського лідера. Скоропадський народився у Вісбадені, вчився у Пажеському корпусі у Москві, служив у Кавалергардському полку, привілейованій частині російської армії, очевидно, до 44-х років нічого не знав про український національний рух. 29 квітня 1918 року Скоропадський справді став гетьманом України, перейнявши владу у Центральної Ради, проте його влада опиралася не на масову підтримку хліборобського класу, а на багнети окупаційної австрійсько-німецької армії і впала разом з її відступом.

Особисті стосунки автора українського монархізму із гетьманом та його оточенням також не були бездоганними, і в останні роки життя Липинського завершилися повним розривом. Цілком можливо, якби не передчасна смерть Липинського, він переоцінив би свої погляди на роль гетьманства у побудові національної держави.

Там же, в еміграції В. Липинський із своїми прибічниками засновує партію “Український союз хліборобів – державників” (УСХД), видає часопис “Хліборобська Україна”, де друкуються його славнозвісні “Листи до братів-хліборобів”, з висловлюваними в них консервативно-монархічними ідеями відтворення гетьманату. У 1926 р. Липинський переїздить до Берліна для роботи в Українському науковому інституті, що був під патронатом прихильників гетьмана Скоропадського. Політичні розбіжності з

останніми з часом спонукають його повернутися у Відень, а далі й до розпуску УСХД. У Відні він завершує монографію “Теорія управління”, яка сьогодні вважається втраченою. Суперечності В.Липинського з П. Скоропадським були пов'язані з їх різною орієнтацією на моделі монархізму: європейського, конституційного (як в Англії), та східного, деспотичного (як у Росії). Гетьман схилився до східної моделі, що було не прийнятним для Липинського.

В.Липинський прагне створити нову організацію – “Братство українських класократів - монархістів”, пише програмну статтю для “Збірника хліборобської України”, що вийшла друком вже після смерті. Помер він у санаторії біля Відня у 1931р.

Творення національної української державності було змістом життя та найвищою політичною цінністю для В'ячеслава Липинського. Він жив у той час, коли ідея національної державності була на периферії політичних інтересів української інтелігенції. Вихована на марксистських підручниках, сприйнявши народницьку та просвітницьку ідеології (важко собі уявити соціального мислителя на межі ХІХ і ХХ століть, якого оминуло б захоплення марксизмом) українська інтелігенція бачила в державі насамперед «машину придушення», продажну і всевладну бюрократію, що всіляко пригнічує народні маси. Політичним вектором часу було гасло «земля та воля».

Коли усі були федералістами та соціалістами, Липинський виступає як самостійник та монархіст. Його політичні ідеї та переконання суперечили духові часу, творили образ романтика-утопіста, політика-ізгоя, який захищає монархію. Тоді як «прогресисти» висловлювалися за демократію та республіку, він оживлює такі поняття, як лицарська честь і гідність, коли на слуху в усіх були доцільність і утилітаризм, коли скрізь точилися розмови про свободу і рівність, він обстоював ієрархічну структуру суспільства.

Така позиція лицаря від політики призводила до того, що Липинський часто опинявся в політичній ізоляції, не знаходячи спільної мови з соціалістами, націоналістами або комуністами. Він гостро переживав невідповідність свого світогляду з модними на